

Ю. М. Марчук,
к. с.-госпо. н., завідувач кафедри ботаніки, дендрології та лісової селекції,
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

DOI: 10.32702/2306-6814.2018.24.13

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ: СУТНІСТЬ, СКЛАДОВІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Yu. Marchuk,
Candidate of agricultural Sciences, head of the Department of botany, dendrology and forest selection,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

FINANCIAL AND ECONOMIC MECHANISM OF NATURE MANAGEMENT: ESSENCE,
COMPONENTS AND PROSPECTS FOR IMPROVEMENT

У статті обґрунтовується сутність фінансово-економічного механізму природокористування як сукупності форм, методів, способів, інструментів та важелів формування і перерозподілу фінансових фондів через застосування комплексу фіскальних, кредитних та інвестиційних підойм, а також фінансових преференцій (податкові пільги, компенсація процентних ставок, зменшення ввізного мита) та штрафних санкцій, спрямованих та розширене відтворення природно-ресурсного потенціалу та охорону навколишнього природного середовища. Доведено, що вагомий детермінуючий вплив на формування фінансово-економічного механізму природокористування в останні роки здійснили інституціональні трансформації, які пов'язані із реформуванням системи державного управління природними ресурсами, децентралізацією влади та реформою місцевого самоврядування, внесенням змін у бюджетне, податкове та природно-ресурсне законодавство. Виявлено, що надмірна уніфікованість інструментів податкового та фінансово-кредитного регулювання природокористування не дозволяє повною мірою диверсифікувати джерела інвестиційного забезпечення, а також фінансування поточних витрат на відтворення та охорону природно-ресурсного потенціалу. Встановлено, що в останні роки спостерігається поступове збільшення питомої ваги видатків місцевих бюджетів в загальних видатках Зведеного бюджету України на охорону навколишнього природного середовища, що свідчить про посилення впливу фіскальної децентралізації на фінансово-економічний механізм природокористування. Обґрунтовано, що однією з основних передумов підвищення ефективності функціонування фінансово-економічного механізму природокористування є диверсифікація джерел наповнення фінансових фондів відтворення природно-ресурсного потенціалу та охорони навколишнього природного середовища за рахунок поживлення муніципальних запозичень під реалізацію природоохоронних проектів

та активізації банківського кредитування суб'єктів природно-господарського підприємництва.

The article substantiates the essence of the financial and economic mechanism of nature management as a set of forms, methods, means, instruments and levers of the formation and redistribution of financial funds through the use of a set of fiscal, credit and investment levers as well as financial preferences (tax privileges, interest rates compensation, reduction of import duties) and penalties aimed at the expanded reproduction of natural resources potential and environmental protection. It has been proven that the institutional transformations related to the reformation of the system of state management of natural resources, decentralization of power and the reform of local self-government, introducing changes to the budget, tax and natural and resource legislation have significantly influenced the formation of the financial and economic mechanism of nature management in recent years. It has been revealed that excessive commonality of the instruments of tax and financial and credit regulation of nature management does not allow for full diversification of investment support sources, as well as financing of current expenses for reproduction and protection of natural resources potential. It has been established that in recent years there has been a gradual increase in the share of local budgets' expenditures in the total expenditures of the Consolidated Budget of Ukraine on environmental protection, suggesting that there is an increase in the impact of fiscal decentralization on the financial and economic mechanism of nature management. It has been substantiated that one of the main prerequisites for increasing the efficiency of the functioning of the financial and economic mechanism of nature management is the diversification of sources of filling the financial funds for recreation of natural resources potential and environmental protection at the expense of the revival of municipal borrowings for the implementation of environmental protection projects and the activation of bank lending to the natural and economic businesses.

Ключові слова: фінансово-економічний механізм, інвестиційне забезпечення, природоохоронні проекти, капітальні інвестиції, рентна плата, екологічні фонди.

Key words: financial and economic mechanism, investment support, environment conservation projects, capital investments, rental fee, ecological funds.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

В умовах загострення екологічних суперечностей як в глобальному, так і в національному масштабі важливого значення набуває формування сучасних методів раціоналізації природокористування, щоб збалансувати використання окремих складових природно-ресурсного потенціалу та упередити природо-руйнівний антропогенний та техногенний вплив на довкілля. Особливо актуальними є завдання щодо формування та реалізації фінансової політики у системі територіального природокористування, пошуку оптимальних механізмів фінансового забезпечення суспільних благ, які б створювали умови для відтворення [1].

Як показує передова іноземна практика, досягти проривних результатів стосовно уповільнення деградаційних процесів у сфері природокористування можна за умови наявності комплексу методів, способів, інструментів та важелів фінансового впливу на суб'єкти господарської діяльності, які здійснюють залучення природних ресурсів у відтворювальний процес.

Більше того, має бути сформована така архітектура фінансового впливу, яка відзначатиметься гармонійним поєднанням важелів та інструментів стимулюючого та спонукального впливу на природокористувачів. Тобто доцільною є розробка фінансово-економічного механізму природокористування з врахуванням як фундаментальних засад податкового регулювання використання природних ресурсів та охоро-

ни навколишнього природного середовища, так і форм та методів фінансування капітальних інвестицій та поточних витрат у відтворення та охорону довкілля.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Актуальні проблеми формування фінансово-економічного механізму природокористування розглядаються у працях таких вітчизняних вчених: В. Борнос, Л. Іщук, Н. Котенко, У. Костюк, А. Ніколаєва, І. Скляр, А. Сундук та інших [1; 3—7]. Зокрема А. Сундук виокремлює ряд особливостей формування фінансово-економічного механізму природокористування. По-перше, сфера природокористування є специфічною за своїми рисами, які необхідно враховувати. По-друге, всі природні ресурси тісно пов'язуються між собою і дія на один ресурс викличе зміну інших ресурсів. По-третє, природні ресурси за своїм значенням належать до важливого елементу національного багатства. По-четверте, зважаючи на ці позиції, при дії фінансово-економічного регулювання на сферу природокористування необхідно забезпечити збереження всього комплексу властивостей природних ресурсів [7].

Увага вчених акцентується на ролі фондів охорони навколишнього природного середовища у відтворенні природно-ресурсного потенціалу та інших елементів довкілля, розширенні переліку джерел наповнення інвестиційних фондів, посиленні мотиваційного впливу фінансово-економічних інструментів на природокористувачів, інституціоналізації сучасних форм та методів кредитування природоохоронних та природоресурсних проектів, посиленні інвестиційної спрямованості природоохоронних витрат.

Зокрема В. Борнос, І. Скляр та Н. Котенко пропонують розширити перелік можливих джерел наповнення місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища шляхом включення до їх складу, крім традиційних — екологічного податку та частини грошових стягнень за шкоду, завдану порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища в результаті господарської та іншої діяльності, також плату за землю, збори за спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення [1].

Удосконалення діючого економічного механізму природокористування і природоохоронної діяльності та формування стабільних джерел фінансування природоохоронних заходів в умовах переходу до ринкових відносин, на думку О. Стефанків, має стати органічною складовою системи управління і регулювання економіки, стимулювати охорону і відтворення природно-ресурсного потенціалу країни шляхом створення відповідних економічних умов (інвестиційних, податкових, кредитних тощо) [6].

В останні роки все більш детермінуючий вплив на формування фінансово-економічного механізму природокористування здійснює поглиблення інституціональних трансформацій, що вимагає урізноманітнення складових фіскального та фінансово-кредитного впливу на безпосередніх природокористувачів. Ураховуючи дина-

міку суспільно-політичних й екологічних факторів поглиблення інституціональних трансформацій в Україні та світі, на думку О. Сакаль, існує потреба у поглибленні теоретико-методологічних засад формування інструментів регулювання природокористування, насамперед фінансово-економічних як найбільш дієвих, які б ураховували виклики сьогодення і забезпечували досягнення як загальної мети, так і поточних цілей сталого розвитку [5].

Л. Іщук, А. Ніколаєва та С. Пиріг переконані в тому, що фінансовий механізм природоохоронної діяльності в теперішніх умовах функціонує неефективно. Вирішення складних проблем поліпшення та стабілізації екологічної ситуації залежить, на їх думку, від розвитку співпраці з інвесторами у сфері геологічного вивчення й освоєння ресурсів природокористування; удосконалення тарифної політики у всіх сферах природокористування; розроблення та впровадження системи державного екологічного кредитування; створення механізму заохочення екологоконструктивної діяльності [3].

Але неповною мірою враховуються наявні взаємозв'язки між базою стягнення екологічних податків та природно-ресурсних платежів як потенційних джерел фінансування природоохоронних проектів та динамікою капітальних інвестицій та поточних витрат, спрямованих на відтворення й охорону природно-ресурсного потенціалу та навколишнього природного середовища.

ЦІЛІ СТАТТІ

Метою статті є визначення сутності, виявлення проблемних моментів, інституціональних передумов та інвестиційної спрямованості формування фінансово-економічного механізму природокористування в умовах поглиблення інституціональних трансформацій у природно-ресурсному секторі та децентралізації влади.

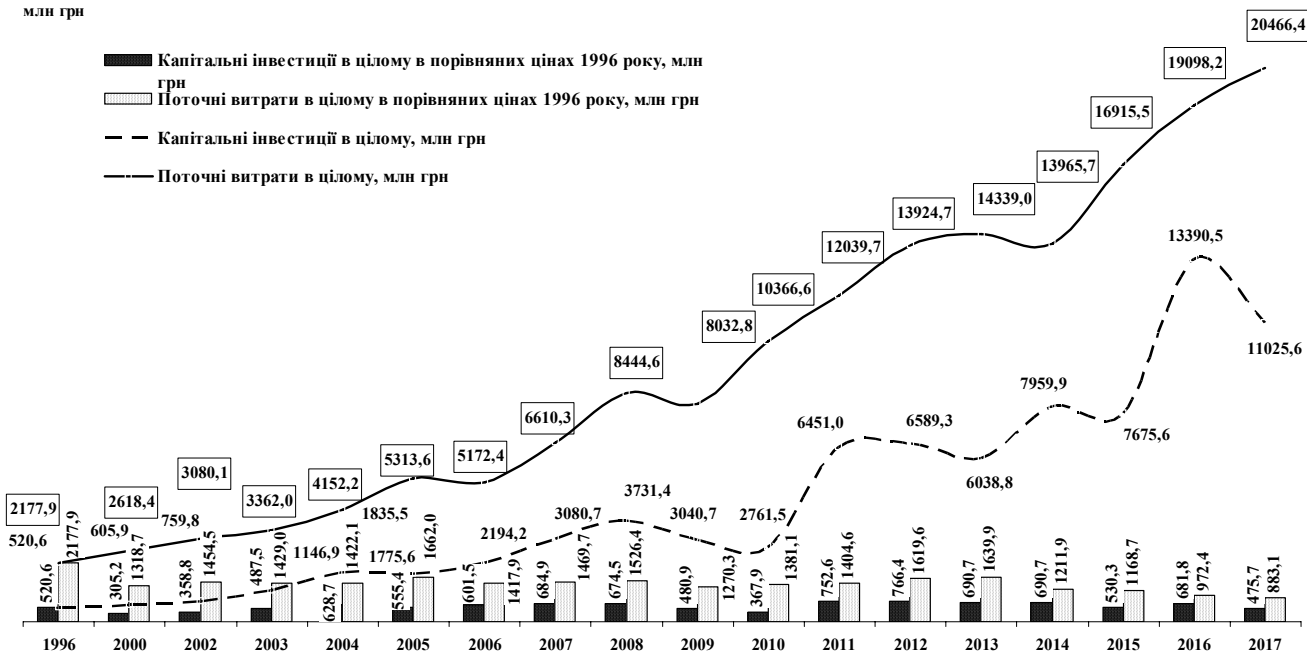
ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Фінансово-економічний механізм природокористування є сукупністю форм, методів, інструментів та важелів формування та перерозподілу фінансових фондів через застосування податкових, кредитних, інвестиційних підойм, а також фінансових преференцій (податкові пільги, компенсація процентних ставок, зменшення ввізного мита) та штрафних санкцій, спрямованих та розширене відтворення природно-ресурсного потенціалу та охорону навколишнього природного середовища.

Наявний фінансово-економічний механізм природокористування на сьогодні не оперує достатнім набором інструментів та важелів, які дали б можливість максимальною мірою імплементувати у сферу господарського освоєння природно-ресурсного потенціалу угоди публічно-приватного партнерства, що дозволять доповнити бюджетне фінансування відтворення та охорони природних ресурсів приватними інвестиціями.

У межах системи загального природокористування доцільно застосовувати такі форми та інструменти фінансування, як податки, збори та інші обов'язкові

млн грн

Рис. 1. Капітальні інвестиції та поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища за рахунок всіх джерел фінансування

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України.

платежі, запозичення органів муніципального управління, трансферти, донорські внески, публічно-приватне партнерство, програми [1].

В умовах поглиблення інституціональних трансформацій у природно-ресурсному секторі вагомим значення набуває проблема удосконалення фінансово-економічного механізму природокористування з метою своєчасного формування фінансових фондів відтворення природно-ресурсного потенціалу та навколишнього природного середовища для упередження проявів виснажливого використання природної сировини та еколого-деструктивного впливу на довкілля. В умовах інституціональних трансформацій, коли системна взаємодія природно-ресурсної і фінансово-економічної сфер характеризується високим рівнем невизначеності, ключову роль у переході системи на якісно вищий рівень розвитку необхідно відводити, на переконання О. Сакаль, інструментам фінансово-економічного механізму. Такі інструменти регулювання природокористування впливають на затрати і доходи природокористувачів, тим самим непрямим чином змінюючи їх діяльність для досягнення встановлених регулятором цілей і мети розвитку [5].

Прикметною рисою існуючого в Україні фінансово-економічного механізму природокористування є надмірна уніфікованість методів та інструментів, що не дозволяє повною мірою використати наявний потенціал стягнення природно-ресурсних платежів та екологічних податків, а це в свою чергу не забезпечує своєчасного формування фінансових фондів для відтворення й охорони природних ресурсів та упередження екологічних збитків.

Особливу роль у системі регулювання природокористування відіграють інструменти фінансово-економічного регулювання, оскільки вони передбачають непрямий мотиваційно-стимулюючу й компенсаційно-антисти-

мулюючу дію суб'єкта управління на об'єкт управлінського впливу [5]. Надмірна уніфікованість екологічних податків та природно-ресурсних платежів не дозволяє закласти стимули для безпосередніх користувачів в частині комплексного використання природної сировини та мінімізації негативного впливу на навколишнє природне середовище.

Певні деструктиви у фінансово-економічний механізм природокористування в останні роки внесли спорадичні зміни у формування фондів навколишнього природного середовища на загальнонаціональному, регіональному та місцевому рівнях. Значний негативний вплив на процеси відтворення та охорони природних ресурсів здійснили заходи, які позбавили статусу розпорядника бюджетних коштів окремі підрозділи центрального органу виконавчої влади, які є відповідальними за реалізацію державної політики у сфері раціонального використання водних та лісових ресурсів.

Надмірна уніфікованість інструментів податкового та фінансово-кредитного регулювання природокористування не дозволяє повною мірою диверсифікувати джерела інвестиційного забезпечення, а також фінансування поточних витрат відтворення та охорони природно-ресурсного потенціалу. Як і в попередні роки основними джерелами фінансування капітальних інвестицій та поточних витрат природоохоронного спрямування виступають власні кошти підприємств, організацій та установ, а також кошти державного та місцевих бюджетів.

Складовими загальних природоохоронних витрат є капітальні інвестиції та поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища. За період з 1996—2017 рр. має місце наступна закономірність: кожного року за аналізований часовий інтервал величина поточних витрат є більшою за суму капітальних інвестицій природоохоронного спрямування. Це свідчить про

те, що у природоохоронній діяльності видатки, як правило, мають поточну, а не капітальну спрямованість, що консервує високий рівень фізичного спрацювання об'єктів природоохоронної інфраструктури.

У цілому в динаміці як поточних витрат, так і капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища за рахунок всіх джерел фінансування спостерігається висхідна тенденція за винятком окремих часових періодів. Якщо у 1996 році сума поточних витрат природоохоронного спрямування становила 2,2 млрд грн, у 2004 — 4,2 млрд грн, у 2008 — 8,4 млрд грн, у 2013 — 14,3 млрд грн, то у 2017 — 20,5 млрд грн (рис. 1). Однак в динаміці поточних витрат природоохоронного спрямування у порівняних цінах 1996 року чітко окресленого висхідного тренду не спостерігається, що свідчить про відсутність проявів реального збільшення величини поточних витрат на природоохоронні цілі.

Сума капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища за рахунок всіх джерел фінансування у 1996 році становила 0,5 млрд грн, у 2004 — 1,1 млрд грн, у 2008 — 3 млрд грн, у 2013 — 6 млрд грн, а у 2017 — 11 млрд грн. Тобто у 2017 році порівняно з 2013 роком спостерігається майже 100% збільшення суми капітальних інвестицій природоохоронного спрямування.

Однак це позитивним чином не відобразилося на величині капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища у порівняних цінах 1996 року (сума капітальних інвестицій у порівняних цінах визначалася шляхом ділення номінальної величини цих інвестицій на кумулятивний індекс цін виробників). Зокрема цей показник у 2013 році становив 0,69 млрд грн, а у 2017 — 0,47 млрд грн.

Відсутність висхідних тенденцій в динаміці капітальних інвестицій природоохоронного спрямування у порівняних цінах 1996 року пов'язана з тим, що інфляційно-девальваційні процеси проходили більш швидкими темпами, ніж зростала номінальна величина цього виду капітальних вкладень.

Для забезпечення збільшення реальної величини поточних витрат та капітальних інвестицій природоохоронного спрямування необхідне зростання номінальних сум названих видатків ще більш прискореними темпами, що може бути забезпечене за рахунок диверсифікації джерел фінансування проектів природоохоронного спрямування. Такими джерелами мають виступати кредитні ресурси комерційних банків та інших спеціалізованих фінансово-кредитних установ, кошти інституційних інвесторів, урядів іноземних держав, міжнародних фінансово-економічних установ, транснаціональних компаній. Базовою інституціональною передумовою має виступати підвищення інвестиційної привабливості природоохоронних проектів, що може бути забезпечене через створення умов реалізації проектів енергоефективності на основі переробки відходів та використання енергії відновних природних ресурсів.

Магістральною ланкою фінансово-економічного механізму природокористування виступає фінансування капітальних інвестицій та поточних витрат природоохоронного спрямування за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів. Поглиблення процесів децентралізації влади та реформи місцевого самоврядуван-

ня призвело до збільшення питомої ваги видатків місцевих бюджетів у загальних видатках Зведеного бюджету України, що посилює роль територіальних громад у процесах збереження та відтворення місцевого природно-ресурсного потенціалу.

Якщо у 2002 році питома вага державного бюджету у загальних видатках Зведеного бюджету України на охорону навколишнього природного середовища становила 79,8%, у 2014 — 74,6%, то у 2017 та 2018 відповідно 64,5 і 63,1%. Зменшення частки природоохоронних видатків, які фінансувалися за рахунок коштів державного бюджету, відповідно супроводжувалося збільшенням питомої ваги місцевих бюджетів в загальних публічних видатках на реалізацію проектів екологічного спрямування.

Якщо у 2002 році частка місцевих бюджетів становила 20,2%, у 2014 — 25,4%, то у 2017 та 2018 — 35,5 і 36,9%. Тобто в останні роки питома вага місцевих бюджетів в загальних публічних видатках на охорону навколишнього природного середовища зростає за рахунок збільшення номінальних сум видатків.

Але навіть незважаючи на те, що видатки місцевих бюджетів на природоохоронні цілі в останні роки демонструють висхідну динаміку, реального збільшення сум фінансування проектів екологічного спрямування на місцевому рівні так і не забезпечено.

Зокрема у 2017 році сума видатків місцевих бюджетів на охорону навколишнього природного середовища у порівняних цінах 2001 року становила 228,6 млн грн і є меншою відповідного показника 2012 році, який складав 271 млн грн. Тобто формальне розширення повноважень місцевого самоврядування та збільшення номінальних сум фінансування проектів екологічного спрямування не забезпечують якісних зрушень у частині підвищення ефективності відтворення та охорони навколишнього природного середовища.

Переважна більшість територіальних громад не мають можливості забезпечити реальну переорієнтацію природоохоронної діяльності через збереження рудиментів перехідного періоду при формуванні державної екологічної політики. Основною інституціональною пасткою формування виваженої державної екологічної політики на основі імплементації кращих іноземних практик відтворення навколишнього природного середовища залишається зведення системи публічного управління природоохоронною діяльністю до механічного контролю за діяльністю природокористувачів [2].

Система оподаткування прибутку підприємств не стимулює вкладення коштів в природоохоронні та природоексплуатаційні проекти. Навпаки, намітився суспільний дисонанс між бажанням отримання короткострокових доходів і довгостроковими інвестиціями, особливо в природозберігаючі технології. Відсутність такого стимулювання посилює експлуатацію наявних природних ресурсів особливо невідновлювальних. Що, в довгостроковій перспективі, може привести в залежність від імпорту таких ресурсів та втрату власної їх глибокої переробки.

Через високі кредитні ставки так і не вдалося активізувати процеси банківського кредитування природоохоронних та природоексплуатаційних проектів, а також залучення коштів урядів інших країн та за-

рубіжних підприємницьких структур. Надзвичайно деструктивний вплив на процеси удосконалення фінансово-економічного механізму природокористування справили законодавчі зміни в податкове законодавство, які інституціоналізували земельний податок на лісові землі, незважаючи на те, що постійні лісокористувачі вже сплачують рентну плату за спеціальне використання лісових ресурсів. Деструктивними також необхідно вважати пропозиції окремих представників виконавчої гілки влади щодо передачі цілісних лісогосподарських комплексів у концесію, що суперечить фундаментальним засадам користування та володіння державними природно-ресурсними, зокрема лісовими та лісогосподарськими активами. Такі підходи ставлять під сумнів довгострокові інвестиції в лісогосподарські заходи.

Нарощення обсягів капітальних інвестицій природоохоронного спрямування напряму пов'язане з можливістю виходу суб'єктів природно-господарського підприємництва, зокрема постійних лісокористувачів на ринок позикового капіталу, що дало б можливість залучати кредитні ресурси необхідні для модернізації і реконструкції об'єктів природоохоронної та природно-господарської інфраструктури.

Незважаючи на те, що децентралізація влади та реформа місцевого самоврядування, які супроводжуються процесом об'єднання територіальних громад, збільшили питому вагу місцевих бюджетів у загальних природоохоронних видатках Зведеного бюджету України, досягти реального збільшення обсягів фінансування капітальних інвестицій та поточних витрат природоохоронного спрямування не вдалося. Вагомим резервом нарощення такого виду видатків місцевих бюджетів є інституціональне та методичне забезпечення здійснення муніципальних запозичень через випуск боргових цінних паперів під реалізацію природоохоронних проєктів.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Наявний фінансово-економічний механізм природокористування на сьогодні не оперує достатнім набором форм, методів, інструментів та важелів фіскального та фінансово-кредитного впливу на природокористувачів, що не дозволяє забезпечити якісні проривні зрушення в інвестиційному забезпеченні реалізації проєктів природоохоронного спрямування. Незважаючи на певні інституціональні зміни у природоохоронному, податковому та бюджетному законодавстві, забезпечити належну диверсифікацію джерел та форм інвестиційного забезпечення реалізації природоохоронних та природо-експлуатаційних проєктів поки не вдалося через спорадичні дії, які пов'язані з необґрунтованим збільшенням податкового навантаження на окремих природокористувачів, зокрема 75 % податок та дивіденди на прибуток державних підприємств, введення земельного податку на лісові землі, та намаганням передати окремі природно-господарські активи (цілісні лісогосподарські комплекси) в концесію.

Підвищення дієвості функціонування фінансово-економічного механізму природокористування пов'язується з диверсифікацією джерел фінансування при-

родоохоронних заходів за рахунок муніципальних запозичень та банківського кредитування природокористувачів.

Література:

1. Боронос В.М., Скляр І.Д., Котенко Н.В. Теоретичні засади управління фінансуванням публічних екологічних послуг: територіальний аспект. Вісник СумДУ. Серія "Економіка". — 2012. — № 3. — С. 91—102.
2. Голян В.А. Як збільшити інвестиції в екологію. URL: https://lb.ua/blog/vasilij_golyan/412885_yak_zbilshiti_investitsii_ekologiyu.html
3. Ішук Л.І., Ніколаєва А.М., Пиріг С.О. Фінансове забезпечення сфери охорони навколишнього природного середовища у контексті сталого розвитку України та її регіонів. Економічний форум. — 2016. — № 2. — С. 161—167.
4. Костюк У.З. Фінансування природоохоронної діяльності в Україні: сучасний стан та шляхи покращення. Інноваційна економіка. — 2015. — № 1. — С. 181—186.
5. Сакаль О.В. Інструменти фінансово-економічного регулювання природокористування в умовах поглиблення інституціональних трансформацій. Економіка і суспільство. — 2017. — Випуск 13. — С. 930—937.
6. Стефанків О. Фінансово-екологічна політика держави у сфері природокористування. Галицький економічний вісник. — 2013. — № 1 (40). — С. 106—112.
7. Сундук А.М. Аналіз змістовних характеристик фінансово-економічного регулювання у сфері природокористування. Економіст. — 2017. — № 12. — С. 31—34.

References:

1. Boronos, V.M., Sklyar, I.D. and Kotenko, N.V. (2012), "Theoretical principles of financing of public ecological services management: territorial aspect", Visnyk SumDU, Seriya "Ekonomika". vol. 3, pp. 91—102.
2. Holyan, V.A. (2018), "How to increase investment in the environment", available at: https://lb.ua/blog/vasilij_golyan/412885_yak_zbilshiti_investitsii_ekologiyu.html (Accessed 20 Nov 2018).
3. Ishchuk, L.I. Nikolayeva, A.M. and Pyrih, S.O. (2016), "Financial support for the field of environmental protection in the context of sustainable development of Ukraine and its regions", Ekonomichnyy forum, vol. 2, pp. 161—167.
4. Kostyuk, U.Z. (2015), "Financing environmental activities in Ukraine: current state and ways to improve", Innovatsiyna ekonomika, vol. 1, pp. 181—186.
5. Sakal', O.V. (2017) "Instruments of financial and economic regulation of natural resources under the conditions of deepening of institutional transformations", Ekonomika i suspil'stvo, vol. 13, pp. 930—937.
6. Stefankiv, O. (2013), "Financial and environmental policy of the state in the field of nature management", Halys'ky ekonomichnyy visnyk, vol. 1 (40), pp. 106—112.
7. Sunduk, A.M. "Analysis of the content characteristics of financial and economic regulation in the field of nature management" (2017), Ekonomist, vol. 12, pp. 31—34.

Стаття надійшла до редакції 28.11.2018 р.